

Oamk Journal

Oulun ammattikorkeakoulun julkaisuja

Tämä on alkuperäisen julkaisun rinnakkaistallenne. Rinnakkaistallenne saattaa erota alkuperäisestä sivutukseltaan ja painoasultaan.

This is an electronic reprint of the original publication. This version may differ from the original in pagination and typographic detail.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä/Please cite the original version:

Schroderus, J., Halonen, R. & Männistö, M. 2022. Monialaisen yhteistyön merkitys Move-prosessissa. Oamk Journal 125/2022. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2022081255154>

Monialaisen yhteistyön merkitys Move-prosessissa

12.8.2022 - Schroderus Jaana, Halonen Riikka, Männistö Merja

Move-järjestelmä on lapsen ja nuoren fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä. Sen tarkoituksena on kannustaa ja tukea lapsia ja nuoria huolehtimaan omatoimisesti fyysisestä toimintakyvystään siten, että he selviytyvät arjen tehtävistä. Jotta Opetushallituksen määrittelemä Move-järjestelmän tavoite toteutuu, edellyttää se saumatonta ja säännöllistä yhteistyötä koulun ja kouluterveydenhuollon välillä. Tällä hetkellä yhteistyön toteutuminen eroaa huomattavasti alue- ja koulukohtaisesti. Tässä artikkelissa kuvataan haasteita yhteistyön toteutumisessa sekä keinoja yhteistyön sujuvoittamiseen Move-järjestelmän toimivuuden parantamiseksi ja kouluterveydenhoitajan työn kehittämiseksi Oulun kaupungin kouluissa.

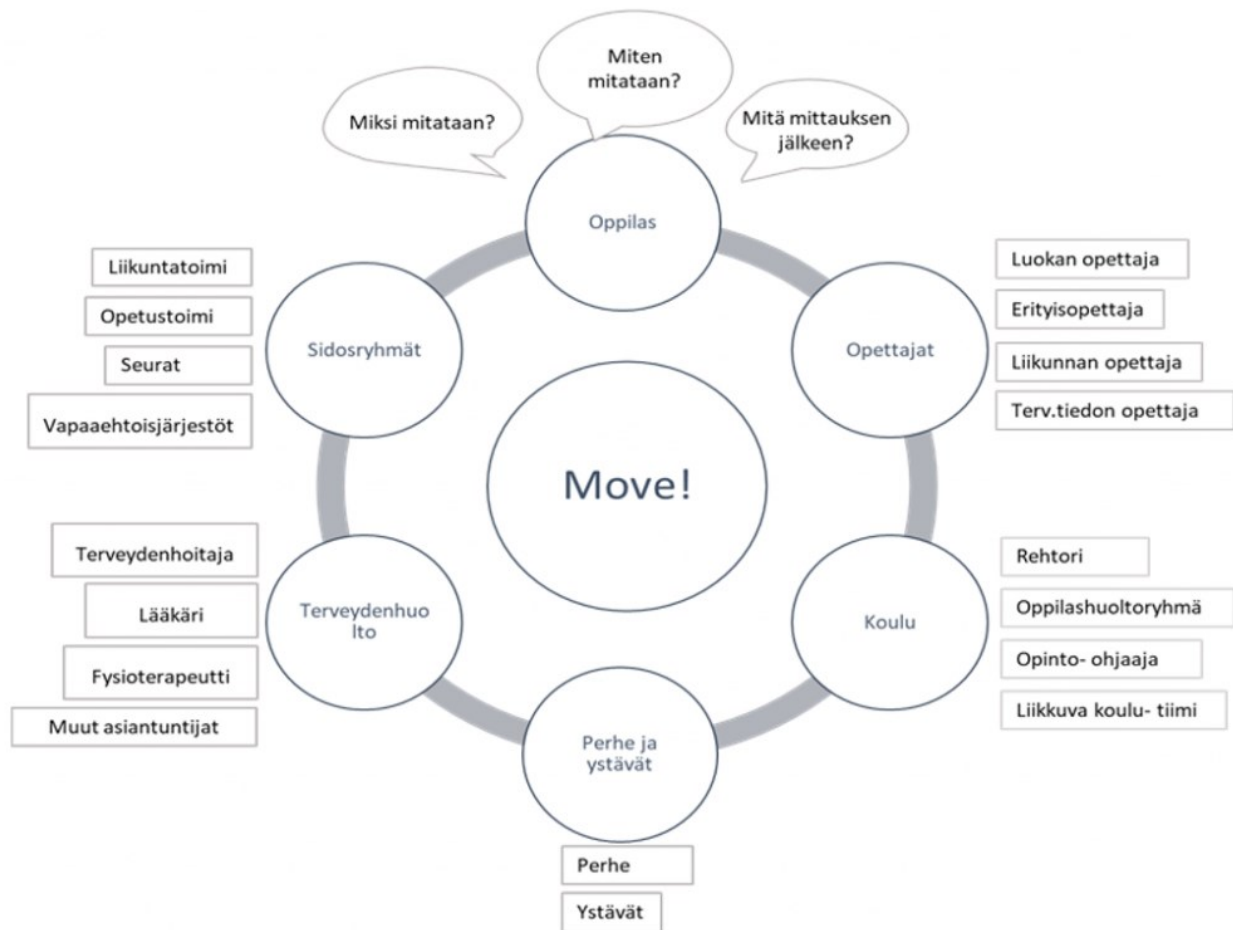
Liikkuminen parantaa arjesta selviytymistä (kuva: Gabin Vallet/unsplash.com).

Move on lapsen ja nuoren fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä. Move-mittauksia on tehty vuodesta 2016 alkaen aluksi perusopetuksen 5. vuosiluokkien ja vuodesta 2018 alkaen myös perusopetuksen 8. vuosiluokkien oppilaille. Mittausten lähtökohtana on koululaisen selviytyminen arjen tehtävistä. Vuosittaisten Move-mittaustulosten mukaan etenkin lasten ja nuorten fyysinen kestävyyskunto sekä kehon liikkuvuus ovat vähentyneet viime vuosina selvästi. [1]

Move-mittaustulosten tehokas ja systemaattinen hyödyntäminen monialaisesti palvelee opettajia ja kouluterveydenhuoltoa toteuttaessaan elintapaohjausta lapsille ja nuorille. Move-järjestelmän keskeisenä tarkoituksena on kannustaa ja tukea lapsia ja nuoria omatoimisessa fyysisestä toimintakyvystä huolehtimisessa ja sen kehittämisessä. Tarkoituksena on myös auttaa ensisijaisesti oppilasta ja hänen perhettään ymmärtämään fyysisen toimintakyvyn yhteydet oppilaan terveyteen, päivittäiseen hyvinvointiin, jaksamiseen, opiskeluun ja oppimiseen. Tavoitteena on myös tiivistää kouluterveydenhuollon ja opetustoimen yhteistyötä oppilaan fyysisen toimintakyvyn edistämiseksi. [2]

Yhteistyön merkitys Move-prosessissa

Move-prosessi edellyttää yhteistyötä opettajien, rehtorin ja kouluterveydenhuollon toimijoiden kesken sekä yhteistyötä oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. [3] Toimivalla ja systemaattisella yhteistyöllä on erittäin suuri merkitys lasten ja nuorten tasa-arvon näkökulmasta. Erilaiset ja eriävät käytännöt Move-järjestelmän ympärillä sekä yhteistyön eroavaisuudet koulukohtaisesti ja alueellisesti vaikeuttavat Move-järjestelmän hyödyntämistä lasten ja nuorten fyysisen toimintakyvyn tukemisessa. Sen seurauksena lapset ja nuoret ovat eriarvoisessa asemassa riippuen asuinpaikkakunnastaan ja koulualueestaan. Kuten kuvio 1 osoittaa, Move-järjestelmän ympärille on mahdollista rakentaa hyvällä yhteistyöllä kattava monialainen kokonaisuus lasten ja nuorten fyysisen toimintakyvyn parantamiseksi. [4]

KUVIO 1. Move-järjestelmän yhteistyöryhmät (mukailten [2], kuvio avautuu isommaksi klikkaamalla).

Kouluterveydenhuollon tulisi olla mukana koordinoimassa ja yhteensovittamassa koulun hyvinvointityötä koko Move-prosessin ajan aina toiminnan suunnittelusta mittauksen jälkeiseen elintapaohjaukseen ja fyysisen aktiivisuuden lisäämiseen saakka. Monialaisessa opiskeluhuoltoryhmässä voidaan sopia esimerkiksi Move-prosessiin sisältyvien tehtävien vastuunjaosta ja yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. [4]

Jotta Move-mittauksia voidaan tehokkaasti hyödyntää lapsen ja nuoren fyysisen toimintakyvyn arvioinnissa ja parantamisessa, vaatii se yhteisesti sovitut toimintatavat sekä tiiviin yhteistyön koulun ja kouluterveydenhuollon toimijoiden välillä. [4]

Haasteet yhteistyön toteutumisessa

Monialaiseen yhteistyöhön liittyy erilaisia haasteita, jotka kytkeytyvät eri toimijoiden väliseen heikkoon vuorovaikutukseen ja keskinäiseen kommunikointiin, salassapitosäädösten erilaiseen tulkintaan ja tietojen vaihdon ongelmiin, palvelujen yhteensovittamisen ja koordinoinnin puutteeseen, työntekijöiden vaihtumiseen sekä vähäisiin aikaresursseihin. [5]

Move-prosessin toteutukseen ei ole olemassa selkeää yhtenäistä toimintamallia, vaan järjestelmää toteutetaan koulukohtaisesti sille määritetyin resurssein.

Haasteeksi osoittautuvat tilanteet, joissa laajat terveystarkastukset on osittain jo tehty 5. ja 8. luokan oppilaille siinä vaiheessa, kun heille vasta tehdään koulun toimesta Move-mittauksia. Näin ollen mittaustulosten läpikäyminen oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa sekä elintapaohjauksen antaminen ja fyysisen toimintakyvyn tukeminen laajojen terveystarkastusten yhteydessä tarkoituksenmukaisella tavalla ja luokka-asteella on haasteellista. [6]

Move-mittaustulosten siirtämiseksi koululla säilytettävistä tiedoista kouluterveydenhuollon käyttöön tarvitaan huoltajilta kirjallinen lupa. Tämä lupa tiedonsiirtoon on Move-mittaustuloksien tuloslomakkeen yhteydessä paperisena lomakkeena ja huoltajien tulee allekirjoittaa se nähtyään oppilaan mittaustulokset. [7] Haasteena on, etteivät oppilaat muista pyytää kirjallista lupaa huoltajiltaan tai kirjalliset luvat eivät koskaan palaudu koululle. Ilman tiedonsiirron lupaa kouluterveydenhuolto ei saa tuloksia käyttöönsä, jolloin Move-mittaustuloksia ei voida hyödyntää lasten ja nuorten fyysisen toimintakyvyn arvioinnissa ja tukemisessa esimerkiksi terveystarkastusten yhteydessä yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Tämä vaikeuttaa myös monialaisen yhteistyön toteutumista suunnitellessa koulukohtaisia toimenpiteitä lasten ja nuorten fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi. [6]

Alue- ja koulukohtaiset erot näkyvät monella tavalla. Pahimmillaan yhteistyö ei toteudu koulun ja kouluterveydenhuollon välillä laisinkaan. Terveystarkastajia ei kutsuta mukaan suunnittelemaan mittausten ajankohtaa, toteutusta tai jatkotoimenpiteitä luokka- tai koulutasolla, minkä seurauksena terveystarkastajat

eivät voi tuoda omaa asiantuntijuutta terveydenedistämisen näkökulmasta Move-prosessiin. [6]

Yhteistyön kehittäminen paremmaksi on avainasemassa myös Oulussa

Yhteistyön parantamiseksi Move-prosessiin tarvitaan yhtenäiset selkeät ohjeet kattamaan koko Oulun kaupungin koulualueet. Selkeän ja yhtenäisen ohjeistuksen avulla kaikille lapsille ja nuorille voidaan taata tasa-arvoinen mahdollisuus saada tukea fyysisen toimintakyvyn parantamiseen ja ylläpitämiseen. Samalla kavennetaan lasten eriarvoisuutta ja alueellisia terveyseroja. [6]

Oulun kaupungin olisi hyvä laatia kaikkia kouluja koskevat selkeät ja nykyistä yksityiskohtaisemmat ohjeet Move-prosessin toteuttamiseksi. Lisäksi toteutukseen tulisi mahdollistaa riittävät aika- ja henkilöstöresurssit, jotta Opetushallituksen määrittelemä Move-järjestelmän tarkoitus ja tavoite toteutuu. Sähköinen tiedonsiirtolupa olisi ehdottoman tärkeää. Tämän myötä jokaisella Move-prosessiin osallistuvalla ammattihenkilöllä olisi mittaustulosten pohjalta samat lähtökohdat ja resurssit mittausten suunnitteluun, toteutukseen ja jatkotoimenpiteiden tarpeen arviointiin riippumatta koulusta tai työskentelyalueesta. Resurssien lisäämisellä koulun sisäiset liikunnalliset teemapäivät ja tempaukset sekä oppilaiden säännöllinen motivointi aktiivisuuden lisäämiseksi ja fyysisen toimintakyvyn parantamiseksi mahdollistuisivat nykyistä paremmin. [6]

Terveydenhoitajilla on halua kehittää yhteistyötä paremmaksi moniammatillisten Move-työryhmien muodossa alueellisesti ja kaupungin sisällä. Esimerkkinä tästä ehdotetaan, että mittausten ajankohtaa tarkastellaan suhteutettuna terveystarkastusten ajankohtaan tai laaditaan yhteisiä jatkotoimenpidesuosituksia, jotka saavuttavat kaikki tukea tarvitsevat lapset ja nuoret sekä heidän perheensä Oulun kaupungissa. [6]

Toimivista satunnaisista käytänteistä pitäisi tehdä pysyviä toimintamalleja ja käytänteitä yli aluerajojen. Yhteistyö toimii koulun ja kouluterveydenhoitajien toimijoiden välillä hyvin tilanteissa, joissa terveydenhoitajat kutsutaan

suunnittelupalavereihin mukaan jo ennen mittauksia. Koko koulun henkilöstö suunnittelee yhdessä koko Move-prosessin ja mittausten käytännön toteutuksen. Terveydenhoitajat tuovat oman asiantuntijuutensa terveyden edistämisen näkökulmasta tähän suunnittelutyöhön ja toteutukseen. [6]

Asiakaslähtöisessä joustavassa asiantuntijatoimintamallissa kouluterveydenhuollon henkilöstö osallistuu mittausten jälkeen tulosten analysointiin monialaisessa työryhmässä yhdessä koulun henkilöstön kanssa. Samalla mietitään käytännön toimia, kuinka koulun sisällä lasten ja nuorten fyysistä toimintakykyä voidaan parantaa toimivalla monialaisella yhteistyöllä eri asiantuntijoiden osaaminen huomioon ottaen. Lasten ja nuorten parempi fyysinen toimintakyky tulee nähdä myös vaikuttavana ja taloudellisesti kestäväenä ratkaisuna ja kaikkien yhteisenä tavoitteena yhteiskunnassamme. [6]

Schroderus Jaana, opiskelija (terveydenhoitaja)

Oulun ammattikorkeakoulu, Hoitotyön koulutusohjelma

Halonen Riikka, opiskelija (terveydenhoitaja)

Oulun ammattikorkeakoulu, Hoitotyön koulutusohjelma

Männistö Merja, yliopettaja,

Oulun ammattikorkeakoulu, Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö

Artikkeli perustuu opinnäytetyöhön:

Halonen, R. & Schroderus, J. 2022. Move!-mittausten hyödyntäminen elintapaohjauksessa. Terveydenhoitajien kokemuksia Move!-mittausten hyödyntämisessä elintapaohjauksessa. Oulun ammattikorkeakoulu, Hoitotyön tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö.

<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202203213796>

Lähteet

[1] Opetushallitus. 2021. Mikä on move? Hakupäivä 22.3.2021.

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mika-move>

[2] Huhtiniemi, M. 2018. Move!-järjestelmä ja sen mahdollisuudet. Terve koululainen -webinaarisarja. Hakupäivä 24.1.2022.

<https://www.slideshare.net/Tervekoululainen/tekowebinaari-move-ja-sen-mahdollisuudet-mikko-huhtiniemi>

[3] Opetushallitus. 2021. Move!-toimintamalli. Hakupäivä 9.2.2022.

<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Move%21-toimintamalli%20k%C3%A4sikirja%2012032021.pdf>

[4] Opetushallitus. 2021. Move! ja kouluterveydenhuolto. Hakupäivä 9.2.2022.

<https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Move%21%20ja%20kouluterveydenhuolto%2004032021.pdf>

[5] Leppäkoski, T., Koivuluoma, M., Perälä, S. & Paavilainen, E. 2017.

Moniammatillisen yhteistyön muutokset ja kehittämistarpeet lasten ja nuorten auttamisessa. Yhteiskuntapolitiikka 82 (2017):2, 200–211. Hakupäivä 8.2.2022.

<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201709058478>

[6] Halonen, R. & Schroderus, J. 2022. Move!-mittausten hyödyntäminen elintapaohjauksessa. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen tutkimusraportti. Oulun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Hakupäivä 23.5.2022.

<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202203213796>

[7] Opetushallitus. 2022. Ohjeet ja materiaalit Move!-mittauksiin. Hakupäivä

8.2.2022. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/ohjeet-ja-materiaalit-move-mittauksiin>

METATIEDOT

Tyyppi: Artikkel

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu

Julkaisunumero: 125/2022

Julkaisuvuosi: 2022

Tekijätiedot: Schroderus Jaana, Halonen Riikka, Männistö Merja

Oikeudet: CC BY-SA 4.0

Kieli: suomi

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2022081255154>

Tiivistelmä: Move-järjestelmän keskeisenä tarkoituksena on kannustaa ja tukea lapsia ja nuoria huolehtimaan omatoimisesti fyysisestä toimintakyvystään siten, että he selviytyvät arjen tehtävistä. Jotta Opetushallituksen määrittelemä Move-järjestelmän tavoite toteutuu, edellyttää se saumatonta ja säännöllistä yhteistyötä koulun ja kouluterveydenhuollon välillä. Tällä hetkellä yhteistyön toteutuminen eroaa huomattavasti alue- ja koulukohtaisesti. Artikkelissa kuvataan haasteita yhteistyön toteutumisessa sekä keinoja yhteistyön sujuvoittamiseen Move-järjestelmän toimivuuden parantamiseksi ja kouluterveydenhoitajan työn kehittämiseksi Oulun kaupungin kouluissa.